

הַמַּעֲיִן

בתוכן:

- 2 ..... כ'שם שעשית עמהם ניסים וגבורות'... / דבר העורך
- 3 ..... מובנתו של העולם: נקודת מבט יהודית / פרופ' בנימין פיין ז"ל
- 19 ..... הרב דוד אהרן סופר
- 31 ..... ברכת שעשה ניסים לרואה נרות חנוכה שהדליק בן נח / הרב איתן קופיאצקי
- 34 ..... ידידיה סטרוק ודוד שץ
- 43 ..... חובת הסתרת הטבילה ודחייתה במקום פרסום / מיכאל ספראי
- 51 ..... התפילה בכניסתו לבית המדרש / הרב חיים קטן
- 58 ..... 'ואני בבואי מפדן': על דיבור אחד של רש"י והשפעתו / הרב אוריאל בנר
- 68 ..... עוד על מעמדו של לימודי החול בישיבת הראי"ה ביפו / הרב מתניה אריאל

תגובות והערות

- עוד בעניין מכתבי הרמח"ל / הרב משה יהודה רוזנוסר ופרופ' יעקב שמואל שפיגל; בעניין מקורותיו של פרופ' ברלינר בפירוש רש"י על התורה מהדורתו / פרופ' יצחק פנקובר; שינה בסוכה למטפל בילדיו / מיכאל אינטרקט והרב עודד מילר; 'איש לא ידע איך יהיו עד שיהיו' / הרב פרופ' שלמה זלמן הבלין; עוד על השמיטה ביישובי פא"י / משה אורן; מי קודם לסידור קידושין: רב המקום או ראש הישיבה? / הרב עמיהו כנרתי; עוד בעניין דברי ספר הכוזרי "וְכַאֲשֶׁר תִּמְצָא יְדָכֶם - תִּתְקַדְּגוּ!" / פרופ' חנה כשר וד"ר יעקב אלטמן; התכלת ביציאת מצרים / הרב ישיעיה ווייס והרב זאב קנופּלר; עוד בעניין מנהג סעודת הבראה כל שבעה / הרב יאיר שחור והרב בועז מרדכי; עוד בעניין יום פטירת רחל אמנו / ד"ר יהורם לשם

על ספרים וסופריהם

- 105 ..... בעניין עדות בעל המאור על עליית חכמי פרובינציה לארץ ישראל / הרב אהרן גבאי
- 110 ..... בין הרמ"א ללבוש: הוויכוח על שיטת הפסיקה של רבי יוסף קארו / הרב שמחה פלדמן
- 119 ..... נתקבלו במערכת / הרב יואל קטן

מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

בס"ד גיליון 232 • טבת תש"פ (ס, ב)

המשתתפים בגיליון זה:

משה אורן, קיבוץ שעלבים 9978400. mosheoren@bezeqint.net
מיכאל אינטרקט, מבוא חורון 9976500. intract@neto.net.il
הרב מתניה אריאל, נוף אילון ב 9978500. ykleumit@gmail.com
ד"ר יעקב אלטמן, הנשיא 16/13, גבעת שמואל 5402172. jacob522@walla.co.il
הרב אוריאל בנר, חטיבת הנגב 1/1, שדרות 8705937. baneruri@gmail.com
הרב אהרון גבאי, הרצל 87/9, אופקים 8752067. a0533171725@gmail.com
הרב יצחק ישעיה ווייס, עזרא 46, בני ברק 5160007. weis@012.net.il
הרב פרופ' שלמה זלמן הבלין, גבעת שאול 17, ירושלים 9547762. avlin7@gmail.com
ידידיה סטרוק, קדם 281/4, הר ברכה 4483500. yedidya839@gmail.com
הרב עמיחי כנרתי, איתמר 4483400. esa@etrog.net.il
פרופ' חנה כשר, טבנקין 19, רמת גן 5230262. Hannah.Kasher@biu.ac.il
ד"ר יהורם לשם, אסיף 36, שדה אילן 1526000. yoril@migal.org.il
הרב עודד מילר, מעגלי הרא"ה 25, בית אל 9062800. maayanrim@gmail.com
הרב בועז מרדכי, מכון שלמה אומן, ישיבת שעלבים 9978400. boaazz@gmail.com
הרב דוד אהרן סופר, האיילות 21/5, גבעת זאב 9093824. d0524348010@gmail.com
מיכאל ספראי, האדמו"ר מרוז'ין 35, ירושלים 9387040. abc0544386@gmail.com
הרב שמחה פלדמן, ויקטור ויליוס 7, ירושלים 9748207. feldman1sim@gmail.com
פרופ' יצחק פנקובר, כיכר מגנס 4, ירושלים 9230404. penkowsj@bezeqint.net
הרב איתן קופיאצקי, האלון 43, אדורה 9041500. ekupietzky@gmail.com
הרב חיים קטן, פסגות 9062400. tehbrin@gmail.com
הרב יואל קטן, מכון שלמה אומן, שעלבים 99784. wso@shaalvim.co.il
הרב זאב קנופולר, ארה"ב.
הרב משה יהודה רוזנווסר, אבן שמואל 28א, רמות ב ירושלים 9723497.
moshe.rosenwasser613@gmail.com
הרב אייר שחור, מעלה לבונה 4482500. rs@michlol.org
פרופ' יעקב שמואל שפיגל, הרב נריה 5, פתח תקוה 4975205. Yaakov.Spiegel@biu.ac.il
דוד שץ, קדם 282/1, הר ברכה 4483500. davidavdi@gmail.com

* * *

'המעין' - כתב עת היוצא לאור ע"י מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

מיסודו של 'מוסד יצחק ברויאר' שע"י פועלי אגודת ישראל

מייסד (תשי"ג) ועורך: פרופ' מרדכי ב"ר יצחק ברויאר
עורך אחראי (תשכ"ד-תשס"ב): ר' יונה עמנואל
תנצב"ה

המערכת: ד"ר שמעון בולג, ירושלים | הרב שמעון שלמה גולדשמידט, אלון שבות
הרב מיכאל ימר, שעלבים | הרב בועז מרדכי, נריה | פרופ' זהר עמר, נוה צוף
יהודה פרוידגר, ירושלים

העורך: הרב יואל קטן, מכון שלמה אומן, ישיבת שעלבים 9978400

טל': 08-9276664; פקס: 1538-9276664; דואר אלקטרוני: wso@shaalvim.co.il
למינויים, וכן למינויים אלקטרוניים ללא תשלום, נא לפנות למכון שלמה אומן

© כל הזכויות שמורות

'כשם שעשית עמהם ניסים וגבורות'...

בשולחן ערוך סי' תרפב סע' ג מביא המחבר שתי דעות מהו הנוסח בסוף 'על הניסים': "אין אומרים 'כשם שעשית ניסים ונפלאות לחשמונאים כן תעשה לנו'... ויש אומרים שאומרים אותו". גם הרמ"א נשאר באותו ספק, וגם המ"ב לא הכריע. המחלוקת תלויה בשאלה עם מותר לבקש בקשות בשלושת הברכות האחרונות של תפילת העמידה, כמו שנהגו בעשרת ימי תשובה למשל להוסיף 'וכתוב לחיים טובים' וכו' ו'בספר חיים' וכו', או שאין לסיים את 'על הניסים' בבקשה. שאלה אחרת היא אם ראוי להתפלל שיקרה לנו נס, שהרי לפי אחת הדעות בגמרא נאמר לאדם שנעשה לו נס (שבת נג, ב) 'כמה גרוע אדם זה שנעשה לו נס', אלא יש להתפלל שיעזור לנו הקב"ה בדרך הטבע. מעניין שבמקביל למחלוקת הזו נחלקו גדולי ישראל על הניסים שקרו לעם ולמקדש בימי החשמונאים אם היו אלו ניסים גלויים, או שכל המלחמות והניצחונות אירעו בדרך הטבע, ורק נס פך השמן היה נס גלוי (עי' למשל שו"ת מנחת יצחק חלק ו סימן סד). אמנם במקרים מסוימים גם ניסים נסתרים הם ניסים, ואין ספק שמתקיימים בדורנו דברי הרמב"ן (שמות יג, טז) שנס נסתר שיארע לרבים במשך זמן רב גם הוא לנס גלוי ייחשב. כל מי שפותח את עיניו רואה ורואה גם את הניסים הגלויים וגם את הנסתרים הקורים לרבים שעמנו במשך זמן רב וערב ובוקר וצהריים. ויה"ר שנזכה ונחיה ונראה גם את הגאולה השלמה בקרוב.

הגיליון החגיגי המורחב הקודם (גיל' 231 של תשרי) עורר ב"ה עניין רב, אך הגיע הזמן לחזור לשגרה. מערכת 'המעין' ממשיכה להוציא לאור את גיליונות 'המעין' תמידים כסדרם, ועתה מונח לפנינו גיליון 232 כלול בהדרו. בגיליון זה מספר גדול במיוחד של תגובות והערות חשובות על דברים שנכתבו בגיליונות הקודמים, וכן מאמרים מגוונים, קלים וכבדים, קצרים וארוכים, ממחברים ותיקים ומאת למדנים בראשית דרכם, העוסקים בענייני הלכה וחינוך תורני ומחקר תורני-ספרותי, כדרכם של גיליונות 'המעין' מימים ימימה.

אי אפשר להתעלם מההתרגשות ברחבי העולם היהודי מאירועי סיום מחזור הדף היומי ופתיחת המחזור החדש שמתרחשים בימים אלו. נוסף לעצם ריבוי לימוד התורה בעם ישראל על"י הפצת והרחבת הרעיון המבריק הזה, יש בו דוגמא לחלום תורני שמתגשם, ליזומה ציבורית-יהודית שיישומה עולה על כל הציפיות, לרעיון שיש בו רק הוספת טובה וברכה לעם ולעולם ושעם ישראל מצביע בעדו 'ברגליים'. זה מזכיר את הקמת עולם הישיבות בארץ ישראל על"י הרב מפוניבז' מכאן והחזו"א מכאן, את הקמת עולם התורה התורני-לאומי על"י הרב נריה ויבל"א הרב דרוקמן, ועוד מיזמים כאלו שמהווים מעין מלאכים טובים המכים על ראשנו ואומרים לנו לגדול ולפעול. ובעז"ה נעשה ונצליח.

הק' יואל קטן